

Uvis Suško (Latvijas Dabas fonds)
SAULESKALNA EZERZEME LATGALES ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVĀ

Atslēgas vārdi: *Sauleskalns, ezeri, najādas.*

Sauleskalna ezerzeme ir viens no ezeriem bagātākajiem apvidiem Latgalē un visā Latvijā, ar unikālām dabas vērtībām, izcili daudzveidīgu ainavu, senu un bagātu kultūrvēsturi. Tās dabas vērtību kodolu veido daudzie ledāja izveidotie dziļie un tīrie ezeri, kuros kopš ledāja atkāpšanās ir saglabājusies unikāla relikta flora un fauna. Nekur citur Latvijā vienkopus nav sastopami tik daudzi lieli un tīri dzidrūdēns ezeri ar ļoti labu ūdens kvalitāti un dzidrību (5–8 m), kas dod patvērumu daudzām plašākā reģionā ļoti apdraudētām, retām un aizsargājamām ezeru augu un dzīvnieku sugām. Tās pārstāv divas dziļūdēns zivju sugas (repsis, ezera salaka), divas dziļūdēns vēzīšu sugas (ezera eiritemora, Pallasa sānpelde), kā arī septiņas vaskulāro augu sugas (gludsporu ezerene, vienziēda krastene, Dortmaņa lobēlija, pamīšziedu daudzlape, lokanā najāda, smalkā najāda, ūdens subulārija).

Vienas no izcilākajām šīs apkārtnes ezeru vērtībām ir lokanā un smalkā najāda, kas sava lielā retuma un apdraudētības dēļ ir iekļautas ES Sugu un biotopu direktīvas II un IV pielikumā. Lokanā najāda ES kontinentālajā daļā (kopā ar Norvēģiju) mūsdienās ir saglabājusies tikai 30 ezeros (11 no tiem Latvijā). Sauleskalna apkārtne kopš 2006. gada tā zināma Ārdava, Ota un Sivera ezerā. Siverā tā atklāta 34 vietās, un šis ezers uzskatāms par visbagātāko atradni ES. Smalkā najāda ir unikāla suga, kam visā pasaulē mūsdienās zināmas tikai 54 atradnes, t. sk. 33 – Krievijā, 17 – Somijā un kopš 2006. gada arī trijos Sauleskalna apkārtnes ezeros – Ārdavā, Siverā un Otā. Siverā šī suga šobrīd zināma 28 vietās, un tas ir uzskatāms par bagātāko atradni pasaulē.

Arī aizsargājamo biotopu ziņā Sauleskalna ezerzeme ir ļoti bagāta un daudzveidīga – šeit apzināti 19 ES un 23 Latvijā aizsargājamo biotopu veidi. Papildus tam astoņi ezeri ir noteikti kā prioritāras lašveidīgo ūdenstilpes. Kopējais apzinātais reto un aizsargājamo sugu skaits šajā teritorijā ir 57 sugas (34 saistītas ar ezeriem, 23 ar sauszemi, 14 iekļautas ES Sugu un biotopu direktīvā). Mūsu valstij ir milzīga atbildība par visu šo unikālo vērtību saglabāšanu. Diemžēl šobrīd tās nav pilnībā pasargātas no iespējamām nelabvēlīgām ietekmēm, jo tikai pieci no ezeriem (Drīdzis (latgaliski *Dreidzs*), Cārmins (ltg. *Cārmyns*), Ojāts (ltg. *Ojuots*), Ots, Čertoks) atrodas kādā no četrām aizsargājamām dabas teritorijām – dabas parkos „Dridža ezers” un „Cārmaņa ezers”, kā arī dabas liegumos „Ojatu ezers” un „Čertoks”. Pārējiem unikālajiem ezeriem – Siveram, Ārdavam, Lejam un Jazinkam – nav noteikts nekāds likumīgs aizsardzības statuss. Lai nodrošinātu unikālo vērtību aizsardzību un saglabāšanu, ir ierosināts paplašināt aizsargājamo dabas teritoriju robežas, iekļaujot tajās minētos, kā arī dažus citus ezerus, un pārveidot tās par Sauleskalna dabas vai nacionālo parku. Tas ļautu pienācīgi novērtēt šīs teritorijas vērtību, piesaistīt vietējo un starptautisko projektu līdzekļus dabas vērtību apsaimniekošanai un atjaunošanai, sabiedrības izglītošanai, tūrisma attīstībai, veicinātu vietējo uzņēmējdarbību.